



# ECHO

Świdwina



## W numerze:

- Z historii ziemi świdwińskiej
- Konkurs Czary gitary
- Ambasador u Dziekana
- Koncert w Rusinowie
- Z Burmistrzem o medalach
- Konsulowie na Kongresie
- Święto Konstytucji 3 maja
- Pożegnanie konsula Jerzego Bańkowskiego

GAZETA PROMOCYJNA **WYDAWNICTWA ADAM MARSZAŁEK**

2022, nr 275/276

ISSN 1428-2186

NAKLAD 5000 EGZ.

## IX MIĘDZYNARODOWY KONGRES AZJATYCKI



Po dwóch „pandemicznych latach” Międzynarodowy Kongres Azjatycki powrócił do tradycyjnego majowego terminu obrad. Tak, jak w latach poprzednich w jego obradach weźmie udział kilkuset przedstawicieli świata kultury, nauki i gospodarki, w tym kilkudziesięciu dyplomatów. Obrady będą się odbywały w formie stacjonarnej, a także zdalnie. Tradycyjnie oficjalne otwarcie obrad Kongresu odbędzie się w pięknej Sali Wielkiej Dworu Artusa.

I.N.-B.

## PATRONI KONGRESU AZJATYCKIEGO



fol. www.gov.pl

**Zbigniew Rau**

Minister Spraw Zagranicznych



fol. www.gov.pl

**Przemysław Czarnek**

Minister Edukacji i Nauki



fol. www.gov.pl

**Mikołaj Bogdanowicz**

Wojewoda Kujawsko-Pomorski



fol. Sejmik Woj. Kuj.-Pom.

**Piotr Całbecki**

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego



fol. www.torun.pl

**Michał Zaleski**

Prezydent Miasta Torunia



fol. www.uw.edu.pl

**Alojzy Z. Nowak**

Rektor Uniwersytetu Warszawskiego



fol. www.usz.edu.pl

**Waldemar Tarczyński**

Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego



dr hab. **Joanna Marszałek-Kawa**,  
prof. UMK  
Przewodnicząca Rady  
Naukowej Kongresu



# DYPLOMACI NA IX MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE AZJATYCKIM



**JE Eman Ahmed Mohamed AlSalami,**  
ambasador Zjednoczonych Emiratów  
Arabskich w Polsce



**JE Bakhrom Babaev,**  
ambasador Republiki  
Uzbekistanu w Polsce



**JE Nargiz Gurbanova,**  
ambasador Republiki Azerbejdżanu  
w Polsce



**JE Choe IL,**  
ambasador Koreańskiej Republiki  
Ludowo-Demokratycznej w Polsce



**JE Alim Kirbayew,**  
ambasador Republiki Kazachstanu  
w Polsce



**JE Tomasz Kobzdej,**  
ambasador RP w Moldawii



**JE Chitra Devi Ramiah,**  
ambasador Malezji w Polsce



**JE Hossein Gharibi,**  
chargé d'affaires Ambasady  
Islamskiej Republiki Iranu w Polsce



**JE Jeerasak Pomsuwan,**  
chargé d'affaires a.i.  
Ambasady Królestwa Tajlandii



**Thum Niemskul,**  
radca minister ds. handlowych  
Ambasady Tajlandii w Polsce



**JE Ziyad Raof,**  
pełnomocnik Rządu Regionalnego  
Kurdystanu w Polsce



**Fatemeh Hamedi,**  
III sekretarz Ambasady Islamskiej  
Republiki Iranu



## POŻEGNANIE MATURZYSTÓW

W piątek 29 kwietnia 2022 roku 81 uczniów liceum zakończyło 3-letnią naukę w Zespole Szkół im. W. Broniewskiego w Świdwinie i przystąpiło do egzaminu maturalnego. W ponad 50-letniej historii naszej szkoły jej mury opuściło już 4944 abiturientów. W gronie tegorocznych absolwentów są ci, którzy uzyskali wyróżniające wyniki w nauce i wzorowe zachowanie. Do tej grupy należy 14 osób. Najwyższą średnią ma na swoim świadectwie ukończenia szkoły z biało-czerwonym paskiem **Kornelia Buniak** – 5,50. Otrzymała ona pióro dla najlepszego absolwenta ufundowane przez Radę Rodziców. Kolejne osoby z wyróżniającymi ocenami to: **Martyna Hajdasz** – 5,47, **Magdalena Mykieta** – 5,41, **Emilia Wrotkowska** – 5,41, **Natalia Ogińska** – 5,17, **Maja Miętek** – 5,0. Średnią powyżej 4,75 i wzorowe lub bardzo dobre zachowanie uzyskali: **Oliwia Basiejko** – 4,76, **Weronika Kozłowska** – 4,83, **Zofia Wieczorek** – 4,94, **Marika Żebryk** – 4,82, **Oliwia Filipiak** – 4,94, **Dawid Gomułka** – 4,88, **Julia Szaniawska** – 4,94, **Kaja Pol** – 4,89. Za inne osiągnięcia, w tym bardzo dobre wyniki w nauce, pracę na rzecz szkoły, klasy, wolontariat nagrodzeni zostali: **Igor Mikołajski** – 4,72, **Sara Mańko** – 4,67, **Wiktor Urbanowicz** – 4,53, **Maja Bujak** – 4,53, **Adam Chojnacki** – 4,50 oraz **Urszula Ciućka**, **Filip Korsak**, **Piotr Łukawski**, **Karolina Bożek** – 4,76, **Weronika Marcuch** – 4,53, a także **Gniewko Kurlapski**, **Dominika Michalak**, **Kacper Tomasiak**, **Wiktoria Zochniak**.

Tego dnia swoich absolwentów żegnali z łezką w oku wychowawcy: **Maria Czajczyk** – opiekun uczniów klasy 3ag, **Aneta Nienartowicz** – wychowawca klasy 3bg oraz **Jolanta Zatoń**, która przejęła po **Joannie Kurlapskiej** pieczę nad wychowankami z klasy 3cg.

Tegoroczni absolwenci naszego liceum otrzymali na pamiątkę od młodszych koleżanek i kolegów szkolne tarcze.

Katarzyna Felińska  
fot. Adam Brdyś



## PODZIĘKOWANIE KOSZYKARZY



Prezes klubu Twarde Pierniki **Piotr Barański** podziękował Wydawnictwu Adam Marszałek za wsparcie udzielone drużynie toruńskich koszykarzy w sezonie 2021/2022.

D.K.

## PROMOCJA LITERATURY CHIŃSKIEJ I SPOTKANIE Z HAN SHAOGONGIEM



27 kwietnia odbyło się spotkanie promujące literaturę chińską zatytułowane „Spotlight on Chinese Literature”, zorganizowane wspólnie przez Marszałek Publishing Group i China National Publications Import & Export Group Co. Ltd. Przemówienie otwierające wydarzenie wygłosił prezes MPG dr **Adam Marszałek**, który zaprezentował najnowsze publikacje będące owocami polsko-chińskiej współpracy wydawniczej. W spotkaniu wziął udział **Han Shaogong** – wybitny chiński pisarz, autor m.in. *Słownika Maqiao* i *Orszaku Trzeciego Syna*, którego polska wersja językowa ukazała się w 2021 r. nakładem Time Marszałek Group. Swoimi spostrzeżeniami na temat wybranych chińskich książek podzielili się studenci kulturoznawstwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, a rolę moderatora spotkania pełnił dr **Maciej Szatkowski**, kierownik Centrum Języka i Kultury Chińskiej UMK. Organizatorzy wydarzenia podkreślili znaczenie polsko-chińskiej współpracy wydawniczej i zapowiedzieli organizację kolejnych wydarzeń popularyzujących czytelnictwo w niedalekiej przyszłości.

M.D.



## DZIEKAN W RADZIE KAPITAN U MARSZAŁKA



W trakcie trwania poznańskiej konferencji politologicznej prezes Wydawnictwa Adam Marszałek prof. **Joanna Marszałek-Kawa** wręczyła dziekanowi Wydziału Politologii i Dziennikarstwa prof. **Andrzejowi Stelmachowi** powołanie w skład Rady Naukowej kwartalnika „Copernicus. Political and Legal Studies”.

D.K.

Z przyjacielską wizytą gościł w Wydawnictwie **Bolesław Kapitan** – historyk, nauczyciel szkół średnich i wykładowca akademicki, wybitny działacz polityczny i państwowy, dwukrotny minister sportu i turystyki w latach 1973–1978, 1985–1988, prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego w latach 1973–1978, 1986–1988, poseł na Sejm w latach 1980–1985, konsul generalny w Sankt Petersburgu w latach 1988–1990. Autor kilku książek, m.in. *Rozmowa z wnuczką*. Prezes dr **Adam Marszałek** wręczył mu egzemplarze autorskie książki, która ukazała się nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek zatytułowanej *Wspomnienia, czyny, nadzieje*. Autorowi towarzyszył prezes Związku Literatów Polskich **Marek Wawrzekiewicz** oraz znakomity pilot i przedsiębiorca, właściciel firmy IBEX-INTERNATIONAL **Wiesław Kapitan**.

Sz.G.



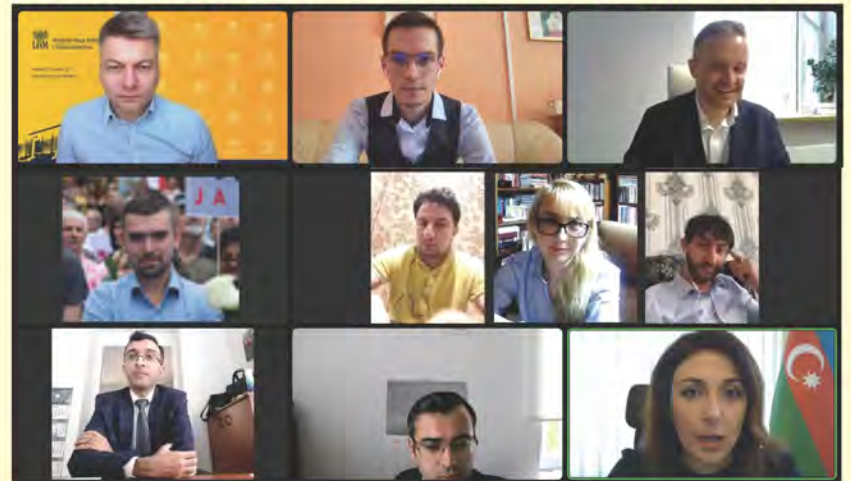
## AMBASADOR NA KONGRESIE



W trakcie wizyty prezesa Marszałek Publishing Group w ambasadzie Republiki Uzbekistanu ambasador tego kraju w Polsce JE **Bakhrom Babaev** potwierdził swój udział w IX Międzynarodowym Kongresie Azjatyckim. W spotkaniu uczestniczył też towarzyszący dr. **Adamowi Marszałkowi** konsul honorowy Republiki Peru w Toruniu dr **Stanisław Rakowicz**. W Kongresie weźmie też udział grupa biznesmenów z Uzbekistanu.

B.P.

## NOWY PROJEKT O GÓRSKIM KARABACHU



Zespół badawczy prof. **Joanny Marszałek-Kawy** spotkał się z JE Ambasador Republiki Azerbejdżanu dr **Nargiz Gurbanovą**, aby omówić możliwe wsparcie instytucji azerskich dla planowanych badań nad kwestiami bezpieczeństwa w Górskim Karabachu. Oprócz dyplomatów w spotkaniu wzięli udział współpracujący naukowcy z Azerbejdżanu i Turcji, którzy wspierają pracę zespołu. Omówione zostały możliwości wspólnej wizyty studyjnej w regionie, konsultacje z przedstawicielami instytucji państwowych i samorządowych oraz wywiady z rodzinami azerskimi zmuszonymi do ucieczki z objętego konfliktem obszaru. Pani Ambasador szczególnie wagę zwróciła na złożoność działań potrzebnych do osiągnięcia bezpieczeństwa w Górskim Karabachu, wyjaśniając jak wielkim zagrożeniem dla powracających rodzin są pozostawione tam przez wojska armeńskie miny lądowe. Inicjatywa prof. Marszałek-Kawy stanowić ma kolejny etap zbliżenia środowisk akademickich Polski i Azerbejdżanu, a jej zespół – obok przedstawicieli toruńskiej społeczności naukowej – tworzą również cenieni badacze z Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Patrik Wawrzyński







## KONKURS CZARY GITARY

W kwietniu tego roku po raz pierwszy w Świdwińskim Ośrodku Kultury odbył się Ogólnopolski Konkurs Czary Gitary. Impreza została zorganizowana z inicjatywy **Roberta Ussa**, a zorganizowana przez ŚOK we współpracy z Urzędem Miasta Świdwina oraz Starostwem Powiatowym w Świdwinie. Funkcję dyrektora artystycznego objął **Zbigniew Dubiella**, muzyk, pedagog, wykładowca i organizator wydarzeń kulturalnych. Oprócz części konkursowej odbyły się również warsztaty, koncerty i jam session w kawiarni Czytelnik. Zaproszenie do jury oraz poprowadzenia warsztatów dla młodzieży przyjęli znakomici gitarzyści: **Rowan J. Parker**, **Dariusz Domański**, **Adam Fulara** (jury) oraz **Robert Horna** i **Wojciech Familec** (instruktorzy).

Pierwsza edycja cieszyła się sporym powodzeniem wśród uczestników, do przesłuchań konkursowych zakwalifikowano na podstawie nadesłanych materiałów 15 solistów oraz 8 zespołów.

W efekcie trwających dwa dni przesłuchań, jury wyłoniło zwycięzców w trzech kategoriach. Wśród solistów w grupie początkującej zwyciężył **Michał Furman** ze Słupska, natomiast wśród zaawansowanych pierwsze miejsce zdobył **Marcin Momot** ze Stargardu. Wśród kategorii zespołów pierwsze miejsce przyznano kwintetowi gitarowemu **Gipemy** z Koszalina. Nagrodę główną zdobył zespół **Funky Bomba Trio Collective Project** z Koszalina.

Anna Gwizdowska



Fot. Wiesław Wieczorek

## MEDALE ZDOBYTE W ZALESIU



W dniu 6.04.2022 r. Burmistrz Miasta Świdwina **Piotr Feliński** gościł medalistów Mistrzostw Polskiej Unii Trójboju Siłowego w Zalesiu: **Magdalenę Ciureję** – zdobywczynię 1. miejsca w wyciskaniu sztangi leżąc w kategorii wagowej z wynikiem 80 kg z rekordem życiowym, 1. miejsca w martwym ciągu w kategorii wagowej z rekordem Polski 136 kg oraz 1. miejsca w przysiadzie ze sztangą z wynikiem 110 kg oraz **Marka Dawidowicza** – zdobywcę 1. miejsca w wyciskaniu sztangi leżąc w kategorii Masters 50–54.

Serdecznie gratulujemy, życzymy sukcesów i bicia kolejnych rekordów.

UM

## AUTOBIOGRAFIA KURYLczyKA



Wybitny działacz społeczny i gospodarczy, były wojewoda słupski i gdański oraz wiceminister, a obecnie pisarz **Ryszard Kurylczyk** wraz z red. dr. **Danielem Kawą** zaprezentował swą kolejną książkę opublikowaną nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek. Jest to fascynująca autobiografia zatytułowana *Życie na przełomie wieków i ustrojów*. Opisuje w niej swoje życie oraz ważne wydarzenia z historii PRL-u.

KG.

## STRAŻACKIE ĆWICZENIA

23 kwietnia 2022 r. na terenie leśnictwa Klęcko, gmina Brzeżno odbyły się ćwiczenia pod kryptonimem „Lasy 2022”, w których brały udział: Starostwo Powiatowe w Świdwinie, Nadleśnictwo Świdwin, Komenda Powiatowa Policji w Świdwinie, Komendy Powiatowe Państwowej Straży Pożarnej w Łobzie, Drawsku Pomorskim i Świdwinie oraz Urząd Gminy Brzeżno. Z powiatu świdwińskiego w ćwiczeniu brało udział 10 Ochotniczych Straży Pożarnych oraz dwie zawodowe: JRG Świdwin i ZSP JW. Z powiatu Łobeskiego ćwiczyły 4 Ochotnicze Straże Pożarne i JRG Łobez oraz JRG z Drawska. Głównym celem ćwiczeń była taktyka związana z zasadami prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych na terenach leśnych.

mt. asp. Bartłomiej Kozicki

foto: st. kpt. Józef Mariak, asp. Maciej Kowalski, dh Emil Zykubek, Rafał Drwał





# PODAJ RĘKĘ UKRAINIE – KONCERT W RUSINOWIE



Sobota w sołectwie Rusinowo upłynęła pod znakiem muzyki i przyjaźni. **Marianna Balcerek** kierownik muzyczny Zespołów Ludowych z Rusinowa oraz sołtys Sołectwa Rusinowo **Monika Walus** gościli w swoich skromnych progach rodziny z Ukrainy, które znalazły swoje schronienie w gminie, u naszych mieszkańców. Bogaty w muzykę ukraińską koncert pod nazwą „Podaj rękę Ukrainie” rozbrzmiewał dla wszystkich zgromadzonych gości. W koncercie wystąpiły Zespoły Ludowe „Dąbrowiaczy” oraz „Barwinok” z Rusinowa, Ludowy Zespół Dziecięcy z Rusinowa, pracujące pod kierunkiem **Marianny Balcerek** oraz Zespół Wokalny „Olibabki” z Bierzwnicy pod kierunkiem **Aleksandry Graczyk**. Nasi goście mogli skosztować poczęstunku przygotowanego przez Koło Gospodyń Wiejskich z Rusinowa oraz przez muzyków i wokalistów zespołów, a także przez radnego powiatowego **Sebastiana Basiejko**.

„Przez muzykę chcielibyśmy rozweselić chociaż trochę wasze serca” – wspomniała Marianna Balcerek – „to dla was jest ten koncert” – dodała. Zastępca wójta **Tomasz Waszczyk** podziękował serdecznie wszystkim zgromadzonym za przybycie oraz życzył naszym gościom z Ukrainy, aby jak najszybciej zagościł pokój. Dziękujemy za piękny koncert.

Gmina Świdwin



## MISTRZ U WÓJTA NAGRODY LINDEGO DLA BATOR I MORY



**Józef Sokolowski** – 66 letni mieszkaniec Smardzka z gminy Świdwin, ponownie stanął na podium, zdobywając kolejne złote medale oraz statuetki w Mistrzostwach Europy XPC Powerlifting European Championship 2022 w Siedlcach, ustanowił również nowy rekord świata – 280 kg. Wójt gminy Świdwin **Kazimierz Lechocki** złożył Panu Józefowi ogromne podziękowanie i gratulacje za wspaniałe wyniki w sporcie oraz wyrazy uznania za pasję, której tylko pozazdrościć.

Gmina Świdwin



**Joanna Bator** i **Terezia Mora** zostały laureatkami Nagrody Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. Samuela Bogumiła Lindego. Uroczystość wręczenia wyróżnień zaplanowano na 26 czerwca 2022 roku w Toruniu. Nagroda przyznawana jest od 1996 roku przez władze miejskie dwóch zaprzyjaźnionych miast – Torunia i Getyngi. Jest to jedyna polsko-niemiecka nagroda literacka przyznawana autorom, których słowo tworzy ideały i wartości, łącząc ludzi, społeczeństwa i narody we wspólnej rozmowie.

www.torun.pl



Dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Miasta Torunia **Zbigniew Derkowski**, dr hab. **Radosław Sioma**, prezydent Torunia **Michał Zaleski**, dr **Adam Marszałek**.



## 231. ROCZNICA UCHWALENIA KONSTYTUCJI 3 MAJA



Na placu Konstytucji 3 Maja w 231. rocznicę uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji pod pomnikiem Poległym i Pomordowanym Żołnierzom i Ofiarom Faszyzmu i Stalinizmu, po odśpiewaniu „Mazurka Dąbrowskiego” i odczytaniu apelu pamięci, kwiaty złożyli przedstawiciele władz samorządowych: burmistrz miasta Świdwin **Piotr Feliński**, zastępca burmistrza miasta Świdwin **Beata Ociepa**, starosta świdwiński **Mirosław Majka**, radni Rady Miasta Świdwin, przedstawiciele wojska, policji i straży pożarnej, miejskich jednostek oświatowych oraz mieszkańcy miasta. Kompanię honorową wystawiła 21. Baza Lotnictwa Taktycznego. Patriotyczną poezję recytowała **Maria Kondracka**, laureatka małego konkursu recytatorskiego. Poczty sztandarowe wystawiły: Rada Miasta Świdwin, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Orła Białego, Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 2 im. ppor. Emilii Gierczak, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 im. Lotników Polskich, Publiczna Szkoła Podstawowa nr 4 im. Osadników Wojskowych, Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego im. Stefana Żeromskiego, Zespół Szkół im. Władysława Broniewskiego oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

UM





## PROMOCJA W DOMU PRZYJAŹNI

W warszawskiej siedzibie Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód odbyła się promocja książki **Bolesława Kapitana** zatytułowana *Wspomnienia. Czyny. Nadzieje*. Spotkanie prowadził dr **Grzegorz Wiśniewski**, a książkę i sylwetkę autora zaprezentował dr **Andrzej Żor**. O procesie powstawania publikacji opowiedział jej wydawca dr **Adam Marszałek**. Wśród grupy zabierającej głos byli m.in. kolarze, medaliści olimpiad i zdobywcy medali na mistrzostwach świata, Europy i Polski – **Mieczysław Nowicki** i **Tadeusz Mytnik**.



W promocji uczestniczyło wiele osób z Polski. Toruń reprezentował konsul honorowy Peru dr **Stanisław Rakowicz**. Wiele ciepłych słów o autorze i jego twórczości wypowiedział prezes Związku Literatów Polskich **Marek Wawrzkiwicz**. W kularach przy tradycyjnej lampce wina rozmawiano o sukcesach polskich sportowców.

Sz.G.

## NOWE STROJE DLA ZAWODNICZEK



Gmina Świdwin, Klub „Avatar” oraz Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie ufundowali stroje, buty sportowe i niezbędny sprzęt sportowy dla piłkarek ręcznych z Ukrainy. Dziewczeta obecnie przebywają w Świdwińskim Domu Dziecka. Teraz będą mogły trenować oraz rozwijać swoją pasję w Polsce.

Gmina Świdwin



## PROFESOROWIE W ŁYSOMICACH

O swych planach wydawniczych poinformowali prezes **Halinę Marszałek** goszczący w Łysomicach znakomici uczeni: prof. dr hab. **Joachim Zdrenka** z Poczdamu oraz historyk, regionalista prof. **Andrzej Lubiński** ze Sztumu.

D.K.

## KĄCIK LITERACKI

### Globalizacja a przyszłość Chin

Seria nosi tytuł „Zrozumieć Chiny”. Dlaczego zrozumienie Chin jest ważną sprawą?

Obecnie świat przechodzi okres bezprecedensowych zmian i nigdzie nie następują one szybciej, jak w Chinach.

Od powstania Chińskiej Republiki Ludowej w połowie XX w., a zwłaszcza w ciągu ostatnich 40 lat, biedny i zacofany kraj w Azji Wschodniej o populacji ponad 1,3 miliarda osiągnął niesamowity wzrost, stając się drugą co do wielkości gospodarką świata.

Jest zatem naturalne, że wiele osób chciałoby zapytać: co dokładnie dzieje się w Chinach i jaki jest sekret ich szybkiego rozwoju?

Jest również naturalne, że ludzie zastanawiają się w jaki sposób Chiny ułożą sobie stosunki z resztą świata.

Pojawiają się stereotypy odnośnie naszego kraju. Formulowane są najróżniejsze teorie: „chińskiego zagrożenia”, „upadku Chin”, „pułapki Tukidydesa” czy „pułapki średniego dochodu”. Nie ma wątpliwości, że Chiny powinny niezachwianie podążać własną drogą i same rozwiązywać swoje problemy. Oznacza to, że aby rozwiać obawy odnośnie Chin należy zrobić jedno – zrozumieć je.



Zheng Bijian,  
*Globalizacja a przyszłość Chin*,  
Wydawnictwo Adam Marszałek,  
Toruń 2021, ss. 189.

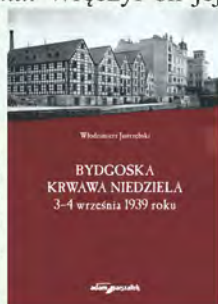


## PROFESORSKA WIZYTA



W ostatnim czasie gościliśmy w Wydawnictwie prof. **Włodzimierza Jastrzębskiego**, który odebrał egzemplarze autorskie swej najnowszej książki zatytułowanej *Bydgoska Krwawa Niedziela 3–4 września 1939 roku*. Wręczył on jej egzemplarz profesorowi **Bogdanowi Szulcowi**, który dostarczył do naszej oficyny maszynopis napisanej wspólnie z profesorem **Kazimierzem Pierzchałą** książki zatytułowanej *Człowiek we współczesnym społeczeństwie. Wybrane problemy*.

D.K.



## AMBASADOR U DZIEKANA



W przededniu IX Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego gościł w Toruniu chargé d'affaires a.i. Tajlandii **Jeerasak Pomsuwan**. Jednym z głównych punktów jego pobytu w Toruniu było spotkanie z dziekanem Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania prof. **Jerzym Boehlke**, który jest jednym ze współorganizatorów Kongresu odpowiedzialnym za ekonomiczną część obrad. W spotkaniu uczestniczyli również: prof. **Piotr Zariczny** z toruńskiego Centrum Wsparcia Biznesu oraz prezes Towarzystwa Azji i Pacyfiku dr **Adam Marszałek**.

B.P.

## KONSULOWIE NA KONGRESIE



Dr **Stanisław Rakowicz**, konsul honorowy Peru w Toruniu w rozmowie z sekretarzem Kongresu **Michałem Dahlem** i **Remigiuszem Falkowskim** omówił sprawy organizacyjne związane z planowanym na IX Międzynarodowym Kongresie Azjatyckim panelem konsuli honorowych, którego tematem będzie „Rola i zadania konsuli honorowych w sytuacjach kryzysowych”.

M.D.

## PRZYSZYNEK DO BIOGRAFII KS. MICHAŁA CZAJKOWSKIEGO

Wydawnictwo Adam Marszałek w ostatnich tygodniach kwietnia wydało niezwykłą książkę dokumentalną dotyczącą ks. prof. dr. hab. **Michała Czajkowskiego**. Materiały zebrał młodszy brat – **Zbigniew Czajkowski**. Pierwszy rozdział to rys biograficzny księdza autorstwa ks. prof. dr. hab. Juliana Warzechy SAC (publikowany wcześniej w „Słowie Pojednania”, Warszawa 2004). Warto przytoczyć tu jego fragment: „Kiedy się czyta o tych działaniach, to nie chce się wierzyć, że dokonał ich jeden człowiek, lecz przynajmniej kilku. Jest to aktywność tak wielostronna i wydajna, że jednoosobowe jej autorstwo przechodzi wręcz ludzkie pojęcie. Można i trzeba szukać źródła i tajemnicy tej nadludzkiej pracy i wydajności. Jest nim z jednej strony głębokie przekonanie o słuszności tego, co Jubilat robi, zaufanie do ludzi, dobry kontakt i umiejętność współpracy, z drugiej zaś – zatopienie w Bogu i modlitwa”. Drugi, najobszerniejszy rozdział książki jest wykazem bibliograficznym, z którego wynika, że ks. prof. Michał Czajkowski wydał: 27 książek autorskich, 195 publikacji w dziełach zbiorowych, 70 artykułów naukowych, 420 artykułów popularnonaukowych, 77 recenzji, 355 tekstów publicystycznych, 33 tłumaczenia i 21 biogramów. Trzeci rozdział uzupełniają liczne listy, zdjęcia oraz dyplomy.

Irena Knapik-Machnowska



Ks. prof. dr. hab. **Michał Czajkowski** z bratem **Zbigniewem Czajkowskim**



# POŻEGNANIE KONSULA BAŃKOWSKIEGO

W wieku niespełna 60 lat zmarł **Jerzy Bańkowski**, Konsul Honorowy Republiki Litwy w Toruniu i ceniony przedsiębiorca.

Wiadomość o śmierci znanego torunianina, przedsiębiorcy i filantropa nadeszła z Hiszpanii, gdzie Jerzy Bańkowski przebywał prywatnie, w celach pielgrzymkowych do Santiago de Compostela.

Urodzony 11 maja 1962 r. w Bielsku Podlaskim, od kilkudziesięciu lat był związany z Toruniem. Aktywny przedsiębiorca, prezes Grupy Kapitałowej Nesta, działał głównie w branży handlu metalami kolorowymi i stalą oraz produkcji opakowań, a w ostatnich kilkunastu latach rozwijał też intensywnie działalność developerską i w branży handlu nieruchomościami. Z jego udziałem powstawały m.in. osiedla przy ul. Broniewskiego, Żwirki i Wigury.

W 2006 r. został nominowany na Kon-



foto: KH Energa Toruń FB

sula Honorowego Republiki Litwy w Toruniu. Pierwsza siedziba konsulatu została uroczystie otwarta 1 października 2007 r. w kamienicy przy ul. Piekary 12, z udziałem prezydenta Litwy Valdas Adamkusa i prezydenta Polski śp. Lecha Kaczyńskiego. Poza działalnością typowo konsularną Jerzy Bańkowski inicjował i wspierał wydarzenia kulturalne, wystawy i koncerty z udziałem artystów litewskich, organizował wizyty studyjne na Litwę dla dziennikarzy, samorządowców i przed-

siębiorców. Działał na rzecz współpracy Torunia z Kownem.

Wspierał i finansował wiele innych toruńskich imprez sportowych, kulturalnych i charytatywnych. Przez wiele lat był współwłaścicielem i sponsorem Toruńskiego Klubu Hokejowego. Jednym z jego ostatnich marzeń było stworzenie w Toruniu nowoczesnego pola golfowego. W ramach fundacji „Łączy nas Toruń i golf” wspomagał toruńskie placówki medyczne podczas pandemii koronawirusa. Był fundatorem pomnika Matki Boskiej przy kościele św. Katarzyny w Toruniu oraz kopii srebrnego krzyża, wykonanego na wzór średniowiecznego krucyfiksu z Pampeluny – daru dla toruńskiej katedry.

Jego nieoczekiwana śmierć pogrzyżła w żałobie żonę Danutę, synów Przemysława i Tomka z rodzinami oraz liczne grono przyjaciół i współpracowników.

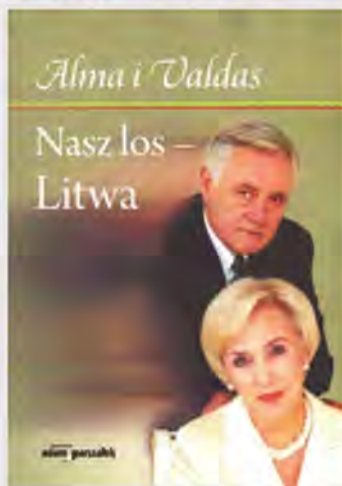
źródło: www.torun.pl

Każda śmierć wywołuje uczucie smutku i żalu u rodziny i przyjaciół. Tak też jest w tym przypadku. Dla mnie, tak jak dla wielu innych, była niespodziewana, wywołała szok, w którym byłem przez wiele dni. Trudno się pogodzić z faktem, że odchodzi Przyjaciel, z którym od ponad 20 lat wiele wspólnie robiliśmy. Zawsze mogłem liczyć na Jego wsparcie i radę. Choć o 10 lat młodszy, miał większe doświadczenie biznesowe. Dzięki Jego radom uniknąłem wielu błędów. Jerzy Bańkowski był inicjatorem, a ja wykonawcą książek, których bohaterami byli Jego Przyjaciele, prezydenci Litwy Valdas Adamkus i Vytautas Landsbergis. Przy okazji ich publikacji organizowaliśmy wspólnie z Jerzym ich prezentacje, w których uczestniczyło kilkaset osób. Od wielu lat uczestniczył także w Międzynarodowych Kongresach Azjatyckich, w trakcie których prowadził merytoryczne i kompetentne rozmowy z uczestniczącymi w nich dyplomatami. Był znakomitym gospodarzem spotkań, które organizował z żoną Danusią w swej rezydencji. Parafrazując słowa wielkiego poety powiem: Wielką czyniłeś pustką tym odejściem swoim.

Adam Marszałek



Foto: Wojtek Szabelski / Małgorzata Litwin





## SPOTKANIE AUTORSKIE CZAJKOWSKIEGO OBRADY KAPITUŁY



W gabinecie dyrektora Departamentu Kultury Urzędu Miasta Torunia odbyło się spotkanie polskiej części Nagrody Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. Samuela Bogumiła Lindego. Dyskutowano na nim o kandydatach zgłoszonych do tej nagrody.



W obradach uczestniczyli: **Piotr Giza**, dr **Adam Marszałek**, dyrektor **Zbigniew Derkowski** oraz profesorowie **Radosław Sioma** i **Violetta Wróblewska**. D.K.

Świdwińska sekcja emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego zaprosiła na swoje przedświąteczne wielkanocne spotkanie **Zbyszka Czajkowskiego**, autora dwóch książek o historii przed i powojennej miasta, o ludziach i wydarzeniach ważnych w jego dziejach. Nasz gość, Honorowy Obywatel Miasta, ma swoją stałą rubrykę w „Echu Świdwina”: „Z historii miasta i ziemi świdwińskiej”, zamieszcza również w „Echu” teksty o różnych bieżących wydarzeniach. Podczas prelekcji w sposób przystępny i bardzo dowcipny, a czasami i wzruszający mówił o postaciach z swoich książek. Nawiązywał również do znajdujących się w jego kolekcji uratowanych *Ksiąg pamięci*, w których obok notatek o ślubach, konfirmacjach, narodzinach dzieci i późniejszej śmierci często w okrutnej II wojnie światowej. Wspominał również swoje dzieciństwo, rodziców, biały mały domek i szczęśliwe lata nad regańskimi łąkami. Z dużym szacunkiem mówił o swoich nauczycielach ze szkoły podstawowej i profesorach z liceum, choć uczniem – jak twierdzi – był raczej wybitnym inaczej. Prezentował znajdujące się w jego zbiorach dokumenty niektóre osiemnastowieczne. Duże zainteresowanie wzbudziło Zawiadomienie Szkolne, czyli świadectwo taty naszego gościa, Teofila, z 1916 roku z bardzo ciekawą 5-punktową skalą ocen: w zachowaniu, pilności, postępu i porządku zewnętrznego. Duże zainteresowanie wzbudziły również okazane telegramy z okazji ślubu rodziców, który brali w Chełmży w zaborze pruskim, ale telegramy od przyjaciół były bardzo patriotyczne z królem Władysławem Jagiełłą, Bolesławem Chrobrym ozdobione napisem: „Nie rzucim ziemi skąd nasz ród”. Gdyby nie sownie zastawiony stół, prelekcja naszego gościa trwałaby o wiele dłużej, bo gawędziarzem jest znakomitym.

Elżbieta Wielgosz



## DEDYKACJA DLA AMBASADORA



Prezes **Adam Marszałek** wręczył *chargé d'affaires* a.i. Tajlandii **Jeerasakowi Pomsuwanowi** opublikowany w trzech językach tomik poezji zatytułowany *Mój Toruń*. K.G.

## CZYTAJĄ „ECHO ŚWIDWINA”



**Jeerasak Pomsuwan**,  
Chargé d'Affaires a.i. Tajlandii



**Anna Magalska**,  
aktorka teatralna, Toruń



dr **Małgorzata Lisecka**,  
Katedra Kulturoznawstwa UMK,  
Toruń



ks. prof. **Janusz Mariański**,  
socjolog, Lublin



## SPOTKANIE WSPOMNIENIOWE O GEN. BRONI PİL. RYSZARDZIE OLSZEWSKIM



W dniu 17 marca 2022 r. w 1. Bazie Lotnictwa Transportowego w Warszawie na Okęciu odbyło się zorganizowane przez Oddział Warszawsko-Mazowiecki Stowarzyszenia Seniorów Lotnictwa Wojskowego RP spotkanie wspomnieniowe poświęcone ś.p. gen. broni dr. hab. inż. pil. **Ryszardowi Olszewskiemu** z udziałem rodziny zmarłego: żony **Marii**, syna **Piotra** i synowej **Doroty**, dwóch byłych wice-ministrów obrony narodowej **Janusza Zemke** i **Andrzeja Karkoszki**, a także kolegów i przyjaciół oraz przełożonych i podwładnych Generała. Na początku spotkania został wyświetlony film z ostatniego pożegnania Generała, autorstwa mgr. inż. pil. **Andrzeja Szymczaka**, a następnie odczytany wiersz pt. *Pożegnanie Dowódcy Sił Powietrznych, gen. broni dr. hab. inż. pil. Ryszarda Olszewskiego, 1948–2022*, autorstwa płk. dr. pil. **Janusza Kowalskiego**. Generała Ryszarda Olszewskiego wspominali: gen. bryg. pil. **Roman Harmoza**, gen. broni pil. **Andrzej Dułęba** – były dowódca WLOP, gen. bryg. pil. **Mirosław Hermaszewski**, płk pil. **Mirosław Jakubowski** – dowódca 1. BLTr, gen. dyw. pil. **Zbigniew Bielewicz**, gen. bryg. prof. dr. hab. inż. **Jerzy Lewitowicz**, por. dr **Janusz Zemke** – były wiceminister obrony narodowej RP, gen. bryg. **Ryszard Dębski**, gen. dyw. dr pil. **Mieczysław Walentynowicz**, płk mgr inż. **Jan Sobiborowicz**, **Waldemar Stefański** – przyjaciel Generała, ppłk dypl. pil. **Ryszard Kubiak**, płk dypl. inż. pil. **Jan Urbaniak**, płk prof. dr hab. inż. **Ryszard Szczepanik**, płk dr inż. **Henryk Czyżyk** i inni. W trakcie spotkania wyświetlane były zdjęcia sytuacyjne ze służby wojskowej Generała opracowane przez płk. dypl. inż. pil. **Jana Urbaniaka** i płk. dr. inż. **Henryka Czyżyka**. W spotkaniu uczestniczyło 29 osób, a prowadził je prezes Oddziału W-MSSLWRP, gen. bryg. pil. **Roman Harmoza**. W trakcie spotkania przypomniano, że gen. broni dr. hab. inż. pil. Ryszard Olszewski, już jako podchorąży, a następnie jako podporucznik inżynier dowódca, kiedy zdobywał uprawnienia instruktora w 58. Ipsz w Dęblinie posiadany predyspozycjami sygnalizował, że rozwija się wysokiej klasy pilot – wychowawca – dowódca. Później swoimi talentami satysfakcjonował zarówno podwładnych, jak i przełożonych w każdym miejscu pełnienia obowiązków (w Radomiu, Goleniowie, Malborku, Dęblinie). W szczególny sposób wykazał je na stanowisku dowódcy rodzaju Sił Zbrojnych w przekształceniu ich w 2004 r. z Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w Siły Powietrzne. Dostosował je organizacyjnie i operacyjnie do zadań w nowych uwarunkowaniach polityczno-militarnych państwa. W tym okresie przygotował wiele ważnych obiektów służących obronności kraju, w tym lotniska w Poznaniu-Krzyszczakach i Łasku do przyjęcia samolotów F-16,

wykorzystując fundusze NSIP. Nie pozwolił zlikwidować lotniska w Łasku i w Mirosławcu. Wspierał samodzielność Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej i sprzeciwiał się połączeniu go z Wojskowym Instytutem Medycznym, co zapewniało personelowi latającemu RP właściwą opiekę medyczną i miało pozytywny wpływ na bezpieczeństwo lotów. Wspominano również w jak trudnych warunkach przyszło Mu dowodzić WLOP, a od 1 lipca 2004 r. Siłami Powietrznymi. Walczył o etaty dla WLOP, bo w czerwcu 2002 r. stan ewidencyjny kadry WLOP wynosił ponad 21 tysięcy żołnierzy, a stan etatowy tylko 16 600<sup>1</sup>. Dopiero na początku 2004 r. przydzielono dla WLOP 2445 etatów, ale tylko podoficerów zawodowych. W tym czasie musiało odejść z WLOP tysiące profesjonalnie przygotowanych żołnierzy zawodowych: oficerów, chorążych i podoficerów. Był to trudny okres, bo w tym czasie we WLOP było 700 pilotów, a paliwa do zabezpieczenia szkolenia lotniczego wystarczało tylko dla 400 pilotów i jeszcze w ograniczonym zakresie. Dlatego gen. Olszewski podjął decyzję, że dla pilota w treningu ciągłym był przydzielony roczny nalot tylko 60 godzin, a dla pilota szkolonego tylko 80 godzin.

Z pełnym przekonaniem podkreślano również jego ciepłe relacje z podwładnymi i koleżeńskość. Nie zapominał o kolegach z lat młodości i podległych Mu w latach późniejszych. Wielu z nich wspierał w potrzebie, zwłaszcza będących w trudnych sytuacjach życiowych. Starał się im przybliżyć pomoc, szczególnie opiekę zdrowotną. Akcentowano też jego gospodarność, bowiem w każdym z podległych Mu garnizonów pozostawił obiekty małej i dużej architektury, których był inicjatorem. Stanowią one trwałą po Nim pamiątkę.

Informacje o śmierci, służbie wojskowej i pogrzebie Pana Generała, za zgodą Rodziny, zostały zamieszczone w Internecie na: infolotnicze, dlapilota, na stronie Rady Seniorów Lotnictwa Aeroklubu Polskiego, na FB, na stronie Oddziałów SSLWRP: Warszawsko-Mazowieckiego, Goleniowskiego, Krakowskiego, Koła nr 23 Związku Żołnierzy WP, Zespołu Szkół im. gen. bryg. pil. Stanisława Skalskiego z Woli Mystkowskiej i innych. Informację o gen. Olszewskim zostały także zamieszczone w następujących czasopiśmie: „Skrzydłata Polska”, „Lotnictwo”, „Lotnictwo Aviation International”, „Echo Świdwina” oraz „Głos Weterana i Rezerwisty” i innych.

płk dr inż. Henryk Czyżyk

<sup>1</sup>W 2003 r. we WLOP było 16 600 etatów, w tym 5 450 oficerów (1 800 of. st. i 3 650 of. ml.), 6 000 etatów chorążych, 5 150 podoficerów zawodowych i 14 350 etatów żołnierzy służby zasadniczej.



## Z historii miasta i ziemi świdwińskiej

### MIESZKAŁEM NA KIRCHENSTRASSE

Wilfrieda Dahlke spotkałem w maju 2015 roku. Przyjechał na zaproszenie Piotrka Felińskiego z świdwińskiego stowarzyszenia „Carpe diem” na spotkanie z mieszkańcami miasta, w którym się urodził i spędził dzieciństwo. Miejszem spotkania była Brama Kamienna. Nie był to pierwszy powrót do rodzinnego miasta, bywał w nim po wojnie kilkakrotnie. Zapytałem Piotra skąd ta znajomość? Otóż jego ciocia, a moja koleżanka Ala Hapter, gdy była uczennicą świdwińskiego Liceum Pedagogicznego, podczas jednego z wyjazdów na zawody sportowe do jakiejś ze szkół w ówczesnym NRD poznała nauczyciela, który, jak się okazało, był rodowitym świdwiniakiem. Zaprosiła go do odwiedzenia rodzinnego miasta. Przypomniałem sobie, była to pierwsza połowa lat 60. Ala przedstawia na Bukowcu Niemca i informuje, że jest to przedwojenny mieszkaniec naszego miasta. Nazwiska nie zapamiętałem. Obcokrajowiec to w tamtych czasach nie lada atrakcja. Ponieważ o spotkaniu wiedziałem wcześniej, postanowiłem się do niego przygotować. Kupiłem rozmówki polsko-niemieckie, niewiele mi to dało. Zapamiętałem tylko dwa zwroty: „Jak się panu tutaj podoba” i drugie – bo było śmieszne – „Czy zrobić panu masaż głowy”. Staliśmy na pomoście, gdy z radosną miną zapytałem, oczywiście myśląc zwroty. Zdziwiony byłem reakcją, nasz gość gwałtownie odskoczył od krawędzi pomostu. Później wszystko się wyjaśniło i było wesoło. Niemcem tym, jak się później okazało, był pan Wilfried Dahlke. Nie zajmowałem się wówczas przeszłością naszego miasta, ale zapamiętałem tylko jak mówił, że na wieży Bismarcka z okazji niektórych świąt zapalano ogień w specjalnej misie umieszczonej w koszu na szczycie (widać misę na starych zdjęciach) oraz wspominał coś o szkole muzycznej i wskazał budynek, w którym się mieściła (naprzeciw dzisiejszego Domu Dziecka).

Po latach, gdy zacząłem interesować się historią miasta, szukałem potwierdzenia wiadomości o szkole muzycznej. Nie znalazłem. Pisząc tekst o rodzinie świdwińskich muzyków Zummachów („Zwiastun” nr 7 z 2016 r. *Muzyczny klan Zummachów*) skojarzy-

łem, że Artur Zummach, dyrygent świdwińskiej orkiestry, prowadził prywatną szkołę nauki gry dla młodego narybku do orkiestry.

W Bramie blisko 90-letni pan Wilfried snuł swoje wspomnienia z dzieciństwa – mówił o ludziach, wydarzeniach i klimacie przedwojennego Świdwina. Oto niewielka garść tych wspomnień, które zdołałem zanotować.



Ulica Kościelna

Przyszedł na świat w mieszkaniu wynajmowanym przez rodziców w domu ślusarza Ernsta Bunde przy ulicy Mittelstrasse (Środkowa/Łączna), później na krótko przenieśli się na Bahnhofstrasse (Dworcowa/3 Marca), aby w końcu aż do wysiedlenia zamieszkać przy Kirchenstrasse (Kościelna/Niedziałkowskiego). Pływać nauczył się na miejskim kąpielisku (Rega Badeanstalt), gdy był uczniem szkoły powszechnej. Kąpielisko znajdowało się w odnogach Regi, za stacją towarową (dzisiaj pozostał tylko niewielki stawek). Były dwa oddzielne baseny, deska do skakania i kabiny do przebierania. Basen dla umiających pływać miał około 6 metrów głębokości. Chodzili tam na naukę pływania w ramach lekcji wychowania fizycznego. Przejście ze szkoły (dzisiejsza Jedyńka) i powrót zajmowały więcej czasu niż pobyt na basenie. Kąpielisko zamknięto po wybudowaniu ośrodka wypoczynkowego na Bukowcu. Reprezentacyjnym traktem w mieście była dzisiejsza ulica 1 Maja (Steinstorstrasse), zaś handlowym Kirchenstrasse (Kościelna, fragment dzisiejszej Niedziałkowskiego). Znajdowało się tam wiele sklepów, składów i zakładów rzemieślniczych. Słynne były targi, na które przyjeżdżali chłopcy z okolicznych wiosek. Sprzedawali swoje plony w spichlerzach albo na rynku (o targach pisałem w tekście *Świdwiński dzień targowy*, „Zwiastun” nr 1 z 2015 r.). Później ruszali na zakupy do składów i sklepów. Wiele z nich miało pokoje dla klientów, gdzie można było

się posilić i wypić „małe co nie co”. Konie wyprężnięte przez parobków stały w stajni, a wozu pełnego zakupów pilnował strażnik miejski. Rzadko się zdarzało, aby coś zginęło. Swojego strażnika miał również Park Miejski. Był on bardzo rygorystyczny, przechadzał się po alejkach z dwoma dużymi owczarkami. Popołudniami park tętnił życiem, w muszli odbywały się koncerty, które słuchano pijąc kawę w kawiarence pod gołym niebem. Zimą po stawie karpowym śmigał z przyjaciółkami na łyżwach. Pan Wilfried wspomina, że często jako dziecko z kolegami oglądał przez metalową siatkę zawody tenisowe na parkowym korcie. Nie wszyscy mieli do niego dostęp, tylko miejscowa elita. W mieście były dwie hale sportowe, przy szkole podstawowej (uszkodzona w czasie wojny i rozebrana we wczesnych latach 50.) oraz przy gimnazjum im. Rudolfa Virchowa (przy liceum). Miejscowa drużyna piłki nożnej zawsze lokowała się w środku tabeli, zasilana młodzieżą z obozu Służby Pracy Rzeszy RAD, która budowała ośrodek nad Bukowcem. Opowiedział również zabawną historię pewnego świdwiniaka, którego nazwisko w wolny tłumaczeniu brzmiało „Nikt”. Miejscowy właściciel ziemski pan von Braun, któremu przed Bożym Narodzeniem ogałacano las z młodych świerków, dał ogłoszenie do miejscowej gazety, że „Nikt nie może wyciąć drzewka bożonarodzeniowego w moim lesie”. Pan Nikt pewnie nie doczytał albo zrozumiał to opacznie, wyciął drzewko i odwiedził pana Brauna, podziękował, mówiąc że niepotrzebnie dawał ogłoszenie, mógł mu to powiedzieć osobiście.



Hotel Monopol

Spotkaniu towarzyszył wyświetlany i komentowany przez pana Wilfrieda i Piotrka Felińskiego pokaz slajdów domów i ulic starego przedwojennego Świdwina. Rolę tłumacza pełniła pani Agnieszka Świerkot-Stępień – członek stowarzyszenia „Carpe diem”.

Pan Wilfried Dahlke urodził się w 1928 roku, spędził tu dzieciństwo i wczesną młodość. Jesienią 1944 roku, jako gimnazjalista w wieku 16 lat wraz z innymi



kolegami zostaje wcielony do niemieckiej armii. Służą w obronie przeciwlotniczej w Gdyni. Walka, ewakuacja, a później niewola, no i utrata „małej ojczyzny” były tragicznymi doświadczeniami nastolatka. Po wojnie zamieszkuje we Wschodnich Niemczech, kończy szkołę, później studia i pracuje do emerytury jako nauczyciel języka angielskiego.

Przygotowując się do organizowanych przez „Carpe diem” spotkań w cyklu „Świdwin w retrospektywie”, do którego zostałem zaproszony, jako jeden z współprowadzących, Piotr Feliński przekazał mi list od pana Wilfrieda Dahlke, który za jego zgodą (po przetłumaczeniu) z niewielkimi skrótami przedstawiam.

„Szanowny Panie Feliński, wielkie dzięki za Pański list [...]. Bardzo się ucieszyłem i mam nadzieję, że moje krótkie wspomnienie dawnym Świdwinie będzie przydatne. Czynię to bardzo chętnie. Najpierw, co do fotografa Kiesslinga. Wiem, że atelier Kiessling znajdowało się przy ul. Stadtfeld (dzisiaj nieistniejącej). Była to ulica od ul. Kościelnej (Niedziałkowskiego), poprzez Rolną (Orląt Lwowskich) do Nowomiejskiej. Kiessling był jedynym fotografem w Świdwinie. Konsultowałem to z moim przyjacielem z lat szkolnych i młodzieńczych. On dobrze pamiętał, że w latach 30.–40. jakaś pani Kiessling prowadziła atelier i robiła także zdjęcia. [...].



Sklep Otto Timm

Co do handlu na Rynku (Plac Konstytucji 3 Maja). Na rogu ulicy Bramy Kamiennej i Rynku rodzina Timm miała sklep żelazny, ale można było tam nabyć i inne produkty z porcelaną włącznie. Obok był zakład rękodzielniczy Collatz, następnie trafika Grothama (wyroby tytoniowe), kawiarnia Cesarzowa (Kaiser Cafe) i sklep spożywczy z rabatem, a na rogu Rynku i Kościelnej był sklep spożywczy Steinke. Określano go mianem dziś już zupełnie martwym, kolonialny, bo były tam też produkty zamorskie. Ten Steinke był także właścicielem i kierownikiem kina na Friedrichstrasse (Kościuszki).



Rynek, w głębi przy kościele  
Miejska Kasa Oszczędności

W Świdwinie były dwa kina: kino Steinke i kino Ploetz w sali restauracji przy Dworcowej (dzisiejszy budynek OSiR). W domu Steinke'go na Rynku miał swoją praktykę dentysta dr Kreutz. Róg ul. Kościelnej i Virchowa (Lekarska): Miejska Kasa Oszczędności, róg Virchowa i Rynku: sklep szewski Friedricha i Wendlera. To była filia domu odzieżowego tej samej spółki z ul. Bramy Kamiennej. Na sklepie była tablica upamiętniająca wielkiego uczonego rodem ze Świdwina, Rudolfa Virchowa. Niegdyś był tu skromny domek, w którym przyszedł na świat<sup>2</sup>, dalej apteka dr. Dewiza „Pod Lwem”. Jedy-



Dom rodzinny Rudolfa Virchowa

na apteka w Świdwinie. Pamiętam, że na drugą władzę pozwoliłyby tylko wtedy, gdyby ludność miasta liczyła ponad 10 tys. osób. Ale do tego sporo brakowało. Dalej sklep spożywczy Ruetting. Następnie Butzke, sklep, który przede wszystkim oferował stroje nazistowskie, flagi i różne inne wyposażenie.

Na rogu Rynku z Glassenappstrasse (Wojska Polskiego) był salon fryzjerski Louisa. Ulica Młyńska (Niedziałkowskiego) sklep spożywczy Winkiel,

który w latach 40. przeniósł się do Eisdiele. Dużą część w kierunku Rynku zajmował sklep Jacbiego, z alkoholem, winem itp. Dalej: Robert Vedder – zboże, pasza, nawozy. Na rogu w kierunku Stolarskiej (Mieszka I) był hotel Monopol, którego właścicielem był Reisdorf. W sali Monopolu urządzano często uroczystości, zatrzymywał się w nim także szef Urzędu Pracy Rzeszy Hierl, kiedy wizytował obóz pracy (RAD TS 13) w Stadtfichten (za starym młynem koło Bukowca). Od ulicy Stolarskiej, aż do ul. Regi (Rzeczna) mieścił się: Domizlaff, sklep spożywczy właściciel Volkmann, Erich Schwarz, sklep odzieżowy Bewersdorf i sklep towarów kolonialnych Bormana. Większość tych składów i sklepów dysponowała miejscem do wyprzęgu koni. Gospodarze przyjeżdżający do miasta wozami bez trudu mogli umieszczać w stajniach swoje siwki i furmanki. Tam już o nie zadbane.

Dane, które tutaj podałem, odnoszą się do czasu, gdy mieszkałem w Świdwinie i mam nadzieję, że mogłem Panu trochę pomóc [...].  
Wilfried Dahlke”

\*\*\*

Mam nadzieję, że publikacja wspomnień i listu (właściwie fragmentów) pana Dahlke, tym których interesują dzieje miasta, odkryje nowe obszary choćby chwilowych zainteresowań, a innych po prostu zaciekawi. Z autorem listu chodziliśmy i chodzimy prawie po tych samych ulicach. Dla nas to jest nasza Mała ukochana Ojczyzna, a dla Pana Dahlke i niezliczonych żyjących z jego pokolenia, to też kraj lat dziecińczych. A ten „zawsze zostanie Święty i czysty jak pierwsze kochanie”.

Zbigniew Czajkowski

<sup>1</sup> Wieże Bismarcka stawiano dla uczczenia kanclerza Ottona von Bismarcka. Budowano je w latach 1865–1934. Powstało ich około 250 na całym świecie (w społecznościach niemieckich). W Polsce powstało ich około 17. Świdwińską zbudowano z inicjatywy miejscowego Związku Upiększania Miasta. Zaprojektował ją i postawił mistrz murarski Franz Brewing. Kilkakrotnie w ciągu roku na wieży rozpalany był ogień w rocznice urodzin i śmierci patrona oraz w inne święta.

<sup>2</sup> Zdarza mi się usłyszeć, a nawet przeczytać („Zwiastun” z ubiegłego miesiąca) zdania deprecjujące wybitnego świdwinianina – uczonego i polityka Rudolfa Virchowa. Mam nadzieję, że wynika to z ignorancji, a nie ksenofobii. Ten Niemiec, jako polityk, w pruskim sejmie bronił prawa Polaków do macierzystego języka i był przeciwny ich wypędzaniu z ojcowizny. Przypomnę, że pamięć o Virchowie przywróciła miastu władza za poprzedniego ustroju.

<sup>3</sup> Przepisy w nawiasach – Z.Cz.





## WIOSNA NA NASZYCH TALERZACH

Wiosna jest bardzo fajnym okresem, podczas którego pojawia się wiele pysznych, sezonowych produktów. Dzięki nim nasza dieta ulega urozmaiceniu i zostaje wzbogacona nie tylko o dodatkową ilość witamin, minerałów, błonnika czy polifenoli, ale również o kolory, co jest wielce istotne szczególnie dla rodziców, próbujących nakłonić swoje pociechy do spożywania warzyw i owoców! Do wiosennych, sezonowych produktów wartych uwagi z pewnością możemy zaliczyć szparagi, młodą kapustę, bób, boćwinę, truskawki oraz czereśnie. Oczywiście, należy podkreślić, że tych produktów jest znacznie więcej. Wiele z nich stanowi świetną bazę do posiłków obiadowych bądź są znakomitą opcją na przekąskę do filmu, szkoły czy w trakcie podróży. Korzystanie z produktów sezonowych pozytywnie wpływa na nasz organizm, stan odżywienia oraz ogólnie rozumianą homeostazę. Wszystkie wymienione wyżej produkty zawierają związki pomagające w zwalczaniu wolnych rodników, regulują ciśnienie krwi, a także korzystnie wpływają na pracę jelit i odporność. Nasza wiosenna dieta w dużej mierze powinna opierać się właśnie na sezonowych warzywach i owocach. Ogólnie w żywieniu produkty warzywne lub/i owocowe powinny stanowić 50% zawartości talerza w każdym posiłku, tak więc teraz, w tym okresie zwracamy na to szczególną uwagę.

Aleksandra Kobyłańska

## NOWOŚCI WYDAWNICTWA ADAM MARSZAŁEK



## UCZNIOWSKIE PODZIĘKOWANIA



Z sympatycznymi podziękowaniami przybyli do Wydawnictwa uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Toruniu: **Aleksander Wietrzykowski** i **Miłosz Zieliński**. Są oni autorami projektu zachęcającego społeczeństwo do pomocy pszczołom murarkom poprzez budowanie dla nich specjalnych domków. Planują oni także zbudowanie conajmniej dwóch tzw. hotel, które będą jednocześnie stanowiły atrakcje w miejscu ich postawienia. W projekcie uczestniczył także **Jonatan Kaszulski**. Celem ich wizyty było przekazanie podziękowań kierownictwu Wydawnictwa za wsparcie okazane w realizację tego projektu.

K.G.

## PODZIĘKOWANIE



Zespół Projektu Zwolnieni z Teorii „Projekt Murarki”  
Składa serdeczne podziękowania dla  
**Wydawnictwa Adam Marszałek**  
za pomoc w realizacji Projektu Murarki.  
Bardzo dziękujemy za wsparcie oraz zainteresowanie. Państwa postawa stanowi przykład troski o środowisko naturalne, które wszystkim nam winno być bliskie i ważne.

W imieniu Zespołu  
Aleksander Wietrzykowski

Toruń, marzec 2022 r.

**ECHO**  
Świdwina

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń, tel. 56 664 22 35  
e-mail: iwona@marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl/echoswidwina  
Adres Redakcji: „Echo Świdwina”, ul. 3 Marca 25, 78-300 Świdwin, tel. 512 325 892  
Druk: Drukarnia Grado, ul. Warszawska 54, 87-148 Łysomice, tel. 56 678 34 78



Redaguje kolegium w składzie: Elżbieta Wielgosz (redaktor naczelna), Iwona Nadolska-Bartosia (z-ca redaktor naczelnej), Paweł Jaroniak (redaktor prowadzący), Krzysztof Galus (redakcja techniczna), Szymon Gumienik, Daniel Kawa, Mateusz Klebicko, Joanna Marszałek-Kawa, Bartosz Płotka, Katarzyna Szczutkowska, Joanna Zakrzewska